

บทสรุปผู้บริหาร
การประชุมระดมสมองคณะกรรมการสภามหาวิทยาลัย
ร่วมกับผู้บริหารมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี
(KMUTT Retreat ครั้งที่ 19)
วันเสาร์ที่ 26 พฤษภาคม 2555
ณ โรงแรมพูลแมน คิง พาวเวอร์ กรุงเทพฯ

ดร.ทองฉัตร หงส์ลดารมภ์ นายกสภามหาวิทยาลัย กล่าวเปิดการประชุม Retreat ครั้งที่ 19 ซึ่งการประชุม Retreat ได้จัดขึ้นปีละ 2 ครั้ง ปีนี้เป็นปีที่ 10 มีประโยชน์ เป็นการประชุมไม่เป็นทางการ มีรูปแบบอิสระ ขอเปิดโอกาสและเชิญชวนทุกท่านแสดงความคิดเห็น ให้ข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะ คำแนะนำที่เป็นประโยชน์อย่างเต็มที่ การประชุม Retreat เป็นการช่วยการบริหารมหาวิทยาลัยได้เป็นอย่างดี

เรื่องที่ 1 มจร. : การร่วมเรียนรู้และทำงานกับชุมชนและสังคม (โดย รศ.ดร.ศักรินทร์ ภูมิรัตน)

- 1 มจร. ได้ประมวลกิจกรรมการเรียนรู้ที่ทำร่วมกับชุมชนและสังคม มีกิจกรรมที่หลากหลายทั้งระดับกลุ่มงานและมหาวิทยาลัย เน้นการร่วมเรียนรู้ ให้บัณฑิตเรียนรู้บริบทของสังคมให้มากที่สุด พัฒนาความเป็นมนุษยจิตอาสา แบ่งงานเป็น 4 ด้าน คือ
 1. การมีส่วนร่วมกับชุมชนรอบมหาวิทยาลัย
 2. การสนับสนุนชุมชนชนบทและชุมชนชายขอบ
 3. การทำงานร่วมกับโรงเรียน
 4. งานอาสาและจิตสาธารณะ
- 2 กิจกรรมมหาวิทยาลัยกับชุมชนและสังคมมีทั้งที่จัดโดยคณะ กองกิจการนักศึกษา ชมรมนักศึกษา หลักสูตร General education, Work-Integrated Learning (WIL), ห ล ก สู ต ร Community Resource Management (CRM), ค่ายทักษะวิชาชีพฯ (นักศึกษาฝึกงาน) ซึ่งได้ทำมาหลายปีโดยวิชาหมวดสังคมได้ให้นักศึกษาออกไปร่วมทำงานกับชุมชน ภาครัฐ และเอกชน โครงการมหาวิทยาลัยกับโรงเรียนและการเรียนรู้มหาวิทยาลัยกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตและสิ่งแวดล้อม โครงการหลวงและโครงการพระราชดำริ การทำงานร่วมกับมหาวิทยาลัยต่างประเทศและในประเทศ เช่น SMART ทีมมคอาสาช่วยผู้ประสบภัยน้ำท่วม โดยในปี 2554 มีอาจารย์ เจ้าหน้าที่ ที่ร่วมโครงการประมาณ 400 คนและนักศึกษา 1,400 คน
- 3 ประสพการณ์การทำงานในชนบทของ มจร. ตั้งแต่กลางทศวรรษ 2520 อาศัยความเข้มแข็งในการทำงานด้านวิทยาศาสตร์ วิศวกรรมศาสตร์ พลังงานทดแทน สุขภาพ การสร้างอาชีพเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ และในปี 2526-27 เริ่มทำกิจกรรมกับชุมชนชายขอบ

- 4 มหาวิทยาลัยกับชุมชนและสังคมประกอบด้วยงาน 3 กลุ่ม ได้แก่ 1. มหาวิทยาลัยกับโรงเรียน 2. งานอาชีพ คุณภาพชีวิตและสิ่งแวดล้อม และ 3. โครงการหลวงและโครงการตามพระราชดำริ ที่มีพื้นที่งานในภาคเหนือ เช่น โรงเรียนในจังหวัดแม่ฮ่องสอน การพัฒนากะเหรี่ยงที่อำเภออมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่ โครงการกัญชาพัฒนา จังหวัดน่าน โครงการบ้านเล็กในป่าใหญ่อำเภอหนาว จังหวัดเลย มีการจัดตั้งศูนย์ มจร. ในพื้นที่ มีนักวิจัย ประจำศูนย์แต่ละ 10-20 คน นอกจากนี้ มีงานต่อเนื่องโครงการหลวงอาหารสำเร็จรูป จังหวัดสกลนครและ จังหวัดบุรีรัมย์ โครงการฟื้นฟูผู้ประสบภัยสึนามิจังหวัดพังงา การทำงานรองรับความต้องการของภาคใต้โดยให้นักเรียนกลุ่ม 3 จังหวัดและ 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้เดินทางมาที่ มจร. และมีกิจกรรมที่ตอบสนองกิจกรรม ภาคตะวันตก ภาคกลางตอนใต้ การพัฒนากิจกรรมทำเรื่อน้ำล็กทวย ประเทศพม่า
- 5 มจร. มีการสร้างกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันด้วยการสร้างพันธมิตรจากที่ต่างๆ สร้างเครือข่ายร่วมทำงานในพื้นที่ ใช้ความรู้และการไปเรียนรู้ของบริบทในพื้นที่ต่างๆ ให้เหมาะสม เรียนรู้โจทย์วิจัยกลับมาพัฒนาให้เกิดการเรียนรู้ สร้างจิตสำนึกสาธารณะ สร้างคนในพื้นที่มุ่งให้เกิดมิติการขยายผล ซึ่งการสร้างความรู้วิชาการ จะต้องนำไปสู่ประโยชน์ทางวิชาการ ประโยชน์ทางเศรษฐกิจและการเงิน และประโยชน์ทางสังคมและ สาธารณะ
- 6 กลไกดังกล่าวยังได้สร้างผลกระทบการพัฒนาสังคม สภาพความเป็นอยู่ในชุมชนและสังคมรอบๆมหาวิทยาลัย เพิ่มผลผลิตเกษตร ใช้ความรู้ความสามารถและการจัดการของมหาวิทยาลัยไปทำงาน เช่น กลุ่มเกษตรกรเลี้ยง แพะ กล้วยไม้ สัมปางมด งานทุ่งครุเกษตรแฟร์ การใช้พื้นที่ของมหาวิทยาลัยเป็นพื้นที่เรียนรู้ ความปลอดภัย การทำความเข้าใจกับชุมชน การจัดค่ายวิทยาศาสตร์อาสา การถ่ายทอดความรู้เรื่องเทคโนโลยีสารสนเทศ วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี โครงการสอนเสริมให้กับนักเรียนชายขอบ โครงการลดช่องว่างดิจิทัลเพื่อยกระดับ ความสามารถทางเทคโนโลยีสารสนเทศของโรงเรียน โครงการโรงเรียนเครือข่ายสีเขียวและการทำงานร่วมกับ มหาวิทยาลัยและอุตสาหกรรมกับ EESH
- 7 มหาวิทยาลัยมีกิจกรรมร่วมกับโครงการหลวงและโครงการตามพระราชดำริ (มูลนิธิโครงการหลวงและโรงงาน หลวงอาหารสำเร็จรูป และโครงการกัญชาพัฒนา) การทำงานร่วมกับโรงเรียนพระปริยัติธรรม และโรงเรียนพื้นที่ ธุรกันดาร เป็นเวลากว่า 3 ทศวรรษ มจร. ตามรอยพระราชดำริ มีการใช้ 3E for A (Engineering, Energy and Environment for Agriculture) การพัฒนาโรงเรียนพัฒนาสิ่งแวดล้อม การตั้งวังเด็กสำหรับเด็กเล็ก
- 8 ช่วงน้ำท่วมเมื่อปลายปี 2554 เกิดจิตอาสาของมคออาสา มจร. ทั้งก่อน ระหว่าง และหลังอุทกภัย มีการใช้ นวัตกรรมต่างๆ การระดมกำลังของชุมชนมาช่วยกัน และได้ใช้ประโยชน์ในการปรับการเรียนการสอนโดยไป ช่วย SMEs การแก้ปัญหา ร่วมกับมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย (มมร.) เป็นการพลิกวิกฤตเป็นโอกาส (KMUTT Visibility)
- 9 มหาวิทยาลัยได้มอบทุนธรรมรักษ่าเป็นทุนสำหรับปริญญาตรีให้กับนักเรียนด้อยโอกาสที่สามารถเรียนได้ สำหรับครอบครัวที่ไม่มีผู้ปกครองได้เรียนระดับอุดมศึกษา เป็นทุนเพื่อการ Active recruitment แต่ไม่ได้รับ นักศึกษามาก เนื่องจากต้องดูแลจนสำเร็จการศึกษา

เรื่องที่ 2 กิจการเพื่อสังคมในประเทศไทย (โดย ศาสตราจารย์ชานไกรฤทธิ์ บุญเกียรติ)

- 10 “กิจการเพื่อสังคม” (Social enterprise) มีหลายคำนิยาม Business solution for social problem หรือ Management solution and social problem แต่โดยสรุปคือเป็นกิจการเชิงพาณิชย์ (Financial Visibility) ที่มีผลกระทบต่อสังคม (Social impact) เป็นบ่อเกิดแห่งความพอดีของธุรกิจในยุคหน้าเป็นอาวุธที่ยั่งยืน
- 11 “กิจการเพื่อสังคม” ของไทยเป็นระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีตั้งแต่รัฐบาลคุณอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ เป็นนายกรัฐมนตรี เป็นกองทุนจาก สสส. หักร้อยละ 2.5 จากภาษีบาปบุหรี่และเหล้าจำนวนสี่พันล้านบาท ขณะนี้อยู่ระหว่างร่างพระราชบัญญัติกิจการเพื่อสังคม และจะมีงบประมาณจัดสรรต่อไป
- 12 มีคำถามคือ การทำบุญอย่างไรจึงคุ้ม มีวิธีวัดความคุ้มอย่างไร หากมอบเงินให้องค์กรดำเนินการก็ทำได้ง่ายแต่จะให้เกิดความยั่งยืน (Sustainability) จะทำอย่างไร เพราะพบว่าเมื่อเปลี่ยนผู้นำ (Leadership) หรือเมื่อเงินหมดโครงการหรือกิจกรรมมักจะไปไม่รอด เช่น การให้ทุนกับโครงการดีๆ เมื่อหยุดทุนแล้วโครงการก็หยุดไปหรือธุรกิจใดถ้าไม่มีผู้นำแล้วจะเหมือนเดิมหรือไม่ หรือถ้าไม่มีแรงงานจะอยู่ต่อได้หรือไม่ ทำอย่างไรจึงจะสามารถให้เกิดความยั่งยืน (Sustainable) และสามารถปรับเปลี่ยนได้ (Regenerative)
- 13 “กิจการเพื่อสังคม” ไม่ใช่โครงการทำบุญ มหาวิทยาลัยควรจะต้องทำด้วย นอกเหนือจากการสอนการวิจัยที่ต้องไม่แยกกัน การอนุรักษ์สิ่งดีๆ และการบริการสังคม มหาวิทยาลัยต่างประเทศมีกิจกรรมเพิ่มอีก 2 อย่าง คือมหาวิทยาลัยสามารถเป็นตัวชี้นำรัฐออกกฎหมายเชื่อมโยงด้านการศึกษา เป็นนโยบายสาธารณะ และการนำพาประเทศชาติพ้นจากวิกฤต เป็นการสร้าง Leadership ซึ่งในประเทศไทยไม่ได้ขาดยุทธศาสตร์ แต่ขาดวิธีการดำเนินการ (Implement execution)
- 14 ยกตัวอย่างประเทศบังคลาเทศเป็นประเทศที่ยากจนที่สุด มีพลเมืองประมาณ 180 ล้านคนแต่ประชาชนมีความสุข การให้ความช่วยเหลือโดยนักสังคมนิยม (Socialist) อาจไม่ได้ผลดีเหมือนปลาอยู่ในน้ำไม่เห็นน้ำ มหาวิทยาลัยสามารถช่วยได้ ต้องเป็นกลางชี้ขาด ซึ่งนายมุฮัมหมัด ยูनुส ชาวบังคลาเทศ เป็นอาจารย์ด้านเศรษฐศาสตร์ที่มหาวิทยาลัยจิตตะกอง ได้เริ่มต้นจัดตั้งธนาคารกรามีนเพื่อปล่อยเงินกู้แก่ผู้ที่ไม่มียกทรัพย์ค้ำประกัน ต่อมารัฐบาลได้ตั้งธนาคารวิสาหกิจชุมชน BRAC ช่วยชาวนา เป็นกิจการเพื่อสังคมสำหรับ SME ด้วย (ในขณะที่ประเทศในทวีปยุโรปใช้ระบบสหกรณ์ ทำ Discount store) ส่งเสริมให้คนขายของอยากเป็นนายตัวเอง เช่น ขอทานสามารถมีกิจการขายกล้วยฉาบด้วยเงิน 2,000 บาท
- 15 เด็กเก่งบางคนโตขึ้นจะเป็น NGO ทำ “กิจการเพื่อสังคม” เป็น Social sustainability แต่อาจมีปัญหาเรื่องการจัดการ มหาวิทยาลัยสามารถช่วยเหลือได้ ส่วนเด็กที่ทำงานโรงงานอุตสาหกรรมหรือทำธุรกิจเพื่อการพาณิชย์ เป็น Economic sustainability เมื่อได้เงินมากจึงค่อยแบ่งไปทำโครงการเพื่อสังคม (CSR - Corporate Social Responsibility)
- 16 เป้าหมายของการทำธุรกิจขึ้นอยู่กับแรงขับของการได้กำไร (Profit motive) ซึ่งเป็น Mission (แปลว่าทำไมถึงมีอยู่ในโลก) ถ้าเป็นเป้าหมายของ “กิจการเพื่อสังคม” คือ สังคม ผลกำไร และสิ่งแวดล้อมที่มีความเชื่อมโยงกัน โดยได้กำไรเป็นเงินและการให้ความรู้หรือให้ประโยชน์ต่อคนในสังคม “กิจการเพื่อสังคม” จึงเป็นทั้งธุรกิจและไม่ใช่อะไร คือทั้งการทำงานและการทำบุญ

17 ประเภทและรูปแบบ “กิจการเพื่อสังคม” ในประเทศไทย

- เครือข่ายและองค์การชุมชน วิสาหกิจชุมชน ท้องเที่ยว เช่น กลุ่มออมทรัพย์คลองเปื่อย กลุ่มสัจจะออมทรัพย์ของครู ขอดแก้ว (มีจำนวนเป็นหมื่นโครงการใน 9,000 ตำบล)
- องค์การสาธารณประโยชน์ เช่น โครงการดอยตุง มูลนิธิแม่ฟ้าหลวง ร้าน Cabbages & Condoms (ของสมาคมพัฒนาประชากรและชุมชน)
- หน่วยงานราชการและรัฐวิสาหกิจ เช่น มูลนิธิโรงพยาบาลอภัยภูเบศร
- ผู้ประกอบการใหม่ กิจการที่บุกเบิกโดยผู้ประกอบการเพื่อสังคม เช่น นิตยสาร BE
- ธุรกิจเอกชน (Corporate) ธุรกิจที่จัดตั้งโดยธุรกิจเอกชน เช่น ร้านเลมอนฟาร์ม
- อื่นๆ เป็นธุรกิจที่จัดตั้งและหรือถือหุ้นโดยวัด สถาบันการศึกษา เช่น โรงเรียนรุ่งอรุณ

18 แผนแม่บทในการพัฒนากิจการเพื่อสังคม

- การเสริมศักยภาพในการจัดการธุรกิจ
- การขยายตลาดและโอกาส
- การเข้าถึงแหล่งเงินทุนและการลงทุน
- การเผยแพร่คุณค่าของกิจการเพื่อสังคม
- การสร้างเครือข่ายการทำงานของภาคกิจการเพื่อสังคม
- การขับเคลื่อนนโยบายสาธารณะ

19 ประเทศสหรัฐอเมริกา “กิจการเพื่อสังคม” ที่เกิดจากคนหนุ่มสาว คนวัยรุ่นใหม่ทำงานอยู่ใน Silicon Valley เป็น Venture capitalist และมี Asoka fellow ทำให้ NGO อยู่ได้ โดยที่ผู้สูงอายุจะแบ่งเงินไว้สำหรับตัวเองยามแก่และแบ่งเงินให้ลูกหลานกับการทำบุญ

20 ประเทศอังกฤษสนับสนุนคนรุ่นใหม่ ภาษีในอนาคตเก็บจากภาษีมรดก ถ้าได้รับมรดกเป็นอสังหาริมทรัพย์ก็จะพิจารณาเลือกชำระภาษีเพื่อรักษามรดกที่เป็นอสังหาริมทรัพย์ไว้ หรือจะขอรับ เงินสดและปล่อยอสังหาริมทรัพย์ให้กับรัฐไปก็ได้ แล้วรัฐปล่อยให้ผู้อื่นเช่าอสังหาริมทรัพย์นั้นไปทำ B&B Boutique hotel ผ่าน National Trust ซึ่งเป็น “กิจการเพื่อสังคม” ที่ใหญ่ที่สุดในโลก หรือตัวอย่างของร้านอาหาร Duke of Cambridge แถวสถานีรถไฟ St. Pancras ได้ให้โอกาสแก่ผู้ออกจากคุกมาทำงานในร้านอาหารและปลูกพืชเลี้ยงสัตว์ทำอาหารอารมณ์ดี และไม่ให้นักกลับเข้าไปติดคุกอีก ขณะนี้ กำลังจัดตั้งหน่วยงาน OTS (Office of the Third Sector) เพื่อบริหารจัดการ “กิจการเพื่อสังคม” ในประเทศอังกฤษไม่ใช่เป็นการทำเพื่อสังคมหรือธุรกิจอย่างใดอย่างหนึ่งเพียงอย่างเดียว

21 ประเทศไทยมีความพร้อมทั้งด้านจำนวนคนและพื้นที่ มจร. น่าจะเป็นแกนนำที่สามารถช่วยเหลือกิจการเพื่อสังคม SMEs ภาคตะวันตกได้ และเป็นศูนย์กลางในการพัฒนาชาติ โดยเฉพาะความพอดีระหว่างสังคม (Social) และธุรกิจ (Business) เพื่อการบ่มเพาะคนที่มีเหตุผล เป็นเรื่องของการปรับกระบวนทัศน์ (Paradigm shift) มากกว่าการพัฒนาทักษะ จะต้องไม่มีรอยต่อของวิชาการ ธุรกิจ และสังคม นักศึกษาและอาจารย์ต้องผ่านการบ่มเพาะทุกคนเป็นภาระงานบังคับให้เข้าร่วมเกิดองค์ความรู้และปัญญา ให้บริหารจัดการเงินเดือนของตัวเองเป็น อาจารย์มหาวิทยาลัยมีเงินเดือน แต่นักธุรกิจจะต้องนึกว่าทำอะไรระหว่างเดือนถึงจะมี

เงินเดือน มหาวิทยาลัยจะต้องทำโดยไม่หวังผล ยิ่งทำ ยิ่งอยากทำ ความดีก็เพิ่มขึ้นเป็นผลดีที่ได้รับ (Positive return) เพราะภาระงานทุกอย่างมีต้นทุนและผลตอบแทนทางสังคม (Social cost and return)

- 22 มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตสารสนเทศเพชรบุรี เป็น Residential college เป็นโอกาสในการปั้นนักศึกษาให้เป็นพลังของสังคม มีการฝึกสหกิจศึกษาตั้งแต่ปีหนึ่งได้เพราะชุมชนยินดีให้การเรียนรู้ การอยู่หอพักเป็นประโยชน์ การเปิดโทรศัพท์ช่องสารคดีในโรงอาหาร มีการเรียนภาษาอังกฤษและภาษาที่สาม การเปิดสนามกีฬาและห้องคอมพิวเตอร์ตลอด 24 ชั่วโมง นักศึกษาจัดเวรยามดูแลกันเองตัดปัญหาค่าล่วงเวลา มีการจัดกิจกรรมทุกวันศุกร์ เป็นการแสดงดนตรี การอบรมในแผนกเบเกอร์รี่ ฯลฯ สิ่งเหล่านี้ทำให้นักศึกษาเปลี่ยน เป็นมหาวิทยาลัยที่มีชีวิต
- 23 ความยั่งยืน (Sustainable) และการที่ปรับเปลี่ยนได้ (Regenerative) จะทำให้กิจกรรมดำเนินต่อไปได้และมีผลผลิตต่อเนื่อง จะเกิดขึ้นได้ในประเทศไทยด้วยวิธี 1. การสร้างบรรยากาศสิ่งแวดล้อมที่ไม่มีการต่อว่ากัน เมื่อทำผิดให้มาสารภาพบาปกัน เป็นการถอดบทเรียนและแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากความล้มเหลว และ 2. KM (Knowledge Management) เป็น ลปรร. (แลกเปลี่ยนเรียนรู้) อาจารย์ต้องเป็นคนแรกที่นักศึกษาอยากจะมาเล่าให้ฟัง ให้ตั้งใจนั่งฟัง ใส่ใจในเรื่องเล็ก ต้องมีการเรียนรู้และการแลกเปลี่ยน เป็น AAR (After action review) + BAR (Before action review)
- 24 มจร. สามารถสร้างความยั่งยืน (Sustainable) และปรับเปลี่ยนได้ (Regenerative) โดยการลงพื้นที่ตรวจสอบพื้นที่รอบๆ บางมด รู้จักทุกซอยในบางมด มีใครอยู่และทำอะไรได้ ถามสุขทุกข์ มีการนำคนขับรถแท็กซี่มาสอนภาษาอังกฤษ หรือการให้แม่ค้ามาคุยเรื่องการคิดบัญชี ทำให้นักศึกษาได้เรียนรู้จากรากหญ้า เป็นการบ่มเพาะให้เป็นที่ยอมรับว่า มจร. เป็นหน่วยงานที่ดีของชุมชน เน้นนักศึกษาเป็นศูนย์กลาง เน้นการสื่อสาร มี Vision และ Mission ที่ถูกแทนค่าโดยมหาวิทยาลัยอื่นไม่ได้ เพราะมีอาชีพคือคนทำในสิ่งที่ไม่ชอบได้อย่างวิเศษ และมหาวิทยาลัยต้องหาเอกลักษณ์ของตนเอง

เรื่องที่ 3 Residential College (โดย รศ.ดร.สมชาย จันทรชานา)

- 25 Residential college ไม่ใช่รูปแบบใหม่ มีมานานกว่า 700-800 ปีที่มหาวิทยาลัย Cambridge, Oxford ที่ประเทศอังกฤษ และมหาวิทยาลัย Harvard และ Yale ที่ประเทศสหรัฐอเมริกา ในปี 2000 มหาวิทยาลัยในทวีปเอเชียเริ่มมี Residential college ที่ประเทศสิงคโปร์ เกาหลีใต้ ไต้หวัน ฮองกง มาเก๊า และจีน
- 26 มหาวิทยาลัย Oxford เป็นต้นแบบ Residential college ซึ่งไม่มีตัวมหาวิทยาลัย แต่เป็น Collegiate university มีทั้งหมด 36 Colleges กระจายตามพื้นที่ต่างๆ ของมหาวิทยาลัย ในแต่ละ College จะมีการบริหารจัดการเอง (Autonomous college) มี Endowment fund ของตนเอง รับนักศึกษาของตนเอง แต่ข้อสอบออกและตรวจโดยส่วนกลาง และรับปริญญากับส่วนกลาง
- 27 น้ำหนักของคำว่า Residential college อยู่ที่คำว่า College แปลว่าสังคมความเป็นอยู่ มีติกและกลุ่มคนที่อยู่ร่วมกันพัฒนาสังคมด้านวิชาการ การปกครองในมหาวิทยาลัยเป็นการกระจายอำนาจ (Decentralize) ดูแลทั้งด้านวิชาการและนอกเหนือวิชาการ ช่วยให้นักศึกษาเชื่อมโยงกับกิจกรรมต่างๆ เพื่อสร้างพื้นฐานความสำเร็จในอนาคตให้กับนักศึกษา ไม่ใช่สอนเฉพาะให้มีอาชีพ Residential college ของมหาวิทยาลัย Oxford จึงได้สร้างผู้นำของประเทศต่างๆ จำนวนมาก

- 28 Residential college ของมหาวิทยาลัย Oxford ได้สร้างบรรยากาศให้กับนักศึกษาและอาจารย์เป็นสังคมเล็กๆ ในสังคมใหญ่ที่เป็นของมหาวิทยาลัย แบ่งการปกครองเป็น College แต่ละ 400-500 คน สัดส่วนนักเรียนต่ออาจารย์ไม่มาก อาจารย์ทำหน้าที่ Tutorial ด้วย ต้องสร้างห้องอาหารเป็นที่ประชุมและพบปะกัน มีห้องสมุด มีพิพิธภัณฑ์ ห้อง Common room ของนักศึกษาปริญญาตรีและบัณฑิตศึกษา ห้องนอนที่เพียงพอ กับทุกคนทั้งนักศึกษาและอาจารย์ นักศึกษาต้องรู้จักการเข้าสังคม ต้องเรียนรู้การอยู่ร่วมกับผู้อื่นและร่วม กิจกรรมต่างๆ เช่น การแข่งขันกีฬา การท่องเที่ยวเดินทาง การเข้าร่วม Dinner talk ตามกำหนดการในปฏิทินล่วงหน้ามีที่นั่งจำกัด และควรมีรั้วรอบขอบชิดใน College ของตนเองเพราะเป็นเหมือนบ้านของทุกคนที่ต้องมีส่วนช่วยกันดูแล ทั้งหมดนี้ใช้ค่อนข้างงบประมาณมาก
- 29 การเรียนที่มหาวิทยาลัย Oxford มีการบรรยายในช่วงเช้าที่ Lecture hall ขนาดใหญ่เพื่อกระตุ้นความรู้ของนักศึกษา แล้วจะมี Tutorial ในช่วงเย็นโดยอาจารย์ของ College นักศึกษาใช้เวลาเรียน 9 เดือนต่อปี เวลาที่เหลือเป็น Study break เรียนด้วยตนเอง จึงทำให้นักศึกษาต้องเรียนรู้มากจึงจะเรียนจบได้ อาจารย์ก็ต้องให้คำปรึกษาเมื่อมีปัญหา (Counseling) เพื่อการพัฒนานักศึกษาได้ทุกที่ทุกเวลา หรือการยื่นมือให้ความช่วยเหลือโดยพี่เลี้ยง เป็นการสร้างความผูกพันและสร้างบัณฑิตที่มีคุณสมบัติที่ครบถ้วนสมบูรณ์
- 30 มจร. มีประชุม Retreat เกือบสิบปี มีประเด็นเกี่ยวกับ มจร. ราชบุรีตั้งแต่การประชุมครั้งที่ 3 เมื่อปีพ.ศ. 2547 และถูกแซงในการทำ Residential college โดยประเทศอื่นๆ เช่น National University of Singapore ประเทศสิงคโปร์ได้ก่อตั้ง Yale-NUS College เมื่อปี ค.ศ. 2011 โดยร่วมมือกับมหาวิทยาลัย Yale ประเทศสหรัฐอเมริกาเปิดหลักสูตร Liberal arts เพื่อสร้างผู้นำของประเทศในโลก โดยนายกรัฐมนตรีของประเทศสิงคโปร์ให้ความสำคัญมาในพิธีเปิดและให้สัมภาษณ์ด้วย Yale-NUS College จะรับนักศึกษา 250 คนต่อปี รวมไม่เกิน 1,000 คน สัดส่วนนักศึกษาต่ออาจารย์ 10:1 อย่างไรก็ตาม มีบุคลากรบางส่วนของมหาวิทยาลัย Yale ที่ไม่สนับสนุนให้ช่วย NUS เพราะเห็นว่าสิงคโปร์เป็นประเทศเผด็จการไม่ให้เสรีภาพทางความคิดและการเขียน
- 31 Yale-NUS College มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้าง “Liberal arts education” ที่มีเพียงแห่งเดียวในเอเชีย มีการเรียนการสอนวิชาทั่วไปในปี 1-2 ที่สอนเนื้อหาวิชาทั้งตะวันตกและตะวันออก ปี 3-4 ต้องเรียนวิชาเอก เรียนไม่กัวิชาแต่เรียนลึก มี Co-curriculum เช่น Leader program การสอนห้องเล็กแบบสัมมนา มีกิจกรรมเพิ่มเติม (Extra curriculum activities) เช่น ดนตรี กีฬา อาสาสมัครไปช่วยที่บ้านพักคนชรา
- 32 มหาวิทยาลัยมาเก๊าสร้าง Residential college ใหม่บนแผ่นดินใหญ่ พื้นที่ Residential college ไม่ได้แยกออกจากส่วนการศึกษา สำหรับมหาวิทยาลัย Chinese University of Hong Kong มีรูปแบบของ College university มี 9 Colleges ต้องมีอาคารและสวน แต่จำนวนนักศึกษามากเกินไป ต้องทำวิจัยทบทวน
- 33 สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี และสภาการศึกษาต้องการให้มหาวิทยาลัยไทยทำหลักสูตร “Liberal arts education” แต่ที่ทำมาก่อนหน้านี้ได้กลายเป็นคณะศิลปศาสตร์เท่านั้น ซึ่ง “Liberal arts education” ควรเป็น “ศิลปวิทยาศาสตร์”

- 34 สำหรับ มจร. ราชบุรี เน้นการบูรณาการการเรียนรู้กับความเป็นอยู่ (Integrating living and learning) เป็น Residential college ประกอบด้วย
1. โครงสร้างการบริหารจัดการ (Membership & Administrative Structure)
 2. อาคารและพื้นที่ต่างๆ (Buildings & Grounds)
 3. ชีวิตความเป็นอยู่ในมหาวิทยาลัย และกิจกรรมที่เป็นประเพณีประจำปี (College life & Annual cycle)
 4. การดูแลเอาใจใส่ นอกเหนือจากการให้ความรู้ไปสร้างอาชีพ (Pastoral care)
 5. บรรยาการวิชาการ (Academic life)
- 35 มีคำถามเกี่ยวกับการใช้รูปแบบ Residential college ซึ่งอาจเป็นอุปสรรคในการพัฒนาระบบได้ เช่น
- ต้องมีการเปลี่ยนหลักสูตรอย่างมากหรือไม่ (คำตอบ : ไม่จำเป็น)
 - ต้องสร้างสิ่งก่อสร้างใหม่หรือไม่ (คำตอบ : ไม่จำเป็น)
 - คณะจะไม่ร่วมใน Residential college (คำตอบ : ไม่ใช่ เพราะเป็น Long life learning ที่ต้องเรียนรู้อยู่แล้วถึงจะไม่เข้าร่วม)
 - ต้องรวยมาก (คำตอบ : ไม่จำเป็น ใช้งบประมาณที่มีอยู่ แล้วค่อยๆ ทำไป)
 - นักศึกษาไม่ต้องการการดูแล (คำตอบ : จริงถ้าเป็นเด็กติดลาดจะเรียนรู้พัฒนาได้ด้วยตัวเอง)

ประเด็นความคิดเห็นจากที่ประชุมเรื่อง “Residential College”

- 36 คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์และการออกแบบซึ่งได้ช่วยการวางแผน มจร. ราชบุรี (Master plan) และการดูแลการก่อสร้างอาคาร 4 หลังเป็นงบประมาณจากไทยเข้มแข็งพบว่าพื้นที่ มจร. ราชบุรีพื้นที่กว่าไร่ยังมีข้อมูลเรื่องระดับความสูงของที่ดินที่ไม่แน่ชัด ต้องสำรวจใหม่ โดยที่ก่อนหน้านี้ มีการศึกษาการวางแผนทางกายภาพเมื่อปี พ.ศ. 2542 โดยจ้างบริษัทภายนอกศึกษาความเป็นไปได้ในการใช้พื้นที่ตามแบบของ MIT และความคิดเห็นจากผู้บริหาร แต่ไม่ได้ศึกษาถึงลงในรายละเอียด ยังไม่มีแผนแม่บท บุคลากรและนักศึกษารวม 12,000-17,000 คนเป็นจำนวนที่เหมาะสมกับการใช้ที่ดินเต็มพื้นที่ ปัจจุบัน ข้อมูลพื้นที่ มจร. ราชบุรีมีเพิ่มขึ้น แต่ปัญหาอยู่ที่ความต้องการของราชบุรีเปลี่ยนตลอดเวลา ต้องการความแน่นอนชัดเจนเพื่อกำหนดทิศทาง คลัสเตอร์พื้นที่ หรือ Residential college
- 37 การวางแผนพื้นที่แบบ Residential college มีส่วนที่ดี เพราะการวางแผนเมืองแบ่งเป็นโซนตามหน้าที่การใช้งาน เช่น โซนที่พักอาศัยและโซนการทำงาน จะเกิดปัญหา เพราะตอนกลางวันโซนที่พักอาศัยจะว่าง ส่วนตอนกลางคืนโซนที่ทำงานจะเปลี่ยว จึงควรเปลี่ยนเป็นคลัสเตอร์พื้นที่ซึ่งทั้งพื้นที่ที่ทำงาน พื้นที่ที่อยู่อาศัยและพื้นที่การค้าจะอยู่รวมกัน มหาวิทยาลัยไม่ต้องไปดูงานไกล สามารถดูได้ที่วัดโพธิ์ มีการแบ่งพื้นที่เป็นคณะเหนือคณะใต้ มีเจ้าคณะ พระลูกวัด ภูมิ ศาลาการเปรียญ หอไตร หรือแม้แต่ที่คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์และการออกแบบ มจร. เองก็เป็น Residential college ในตัว เพราะนักศึกษาทำงานไม่ทัน รุ่นพี่ต้องช่วย มีการเรียนรู้กัน นั่งทำงานที่หอพัก ค้างที่สตูดิโอ ดังนั้น Residential college ของ มจร. ราชบุรีจึงขึ้นอยู่กับระบบการเรียนการสอนกับการทำงานจริงของ มจร. ราชบุรี

- 38 ระบบการศึกษาไทยที่อ่อนแอ Residential college ไม่ใช่เพียงคำตอบเดียวที่จะช่วยแก้ปัญหาได้ จะต้องพิจารณาสิ่งอำนวยความสะดวกในมหาวิทยาลัย เพราะบุคลากรมีครอบครัวต้องการที่พัก ต้องการการรักษาพยาบาลเมื่อเจ็บป่วยและต้องการโรงเรียนให้กับลูก นอกจากนี้ การหาบุคลากรที่ทุ่มเทให้กับการทำงาน จะหายากในสังคมที่มีการแข่งขันดังเช่นในปัจจุบัน จึงจำเป็นต้องจัดรางวัลให้กับคนที่ไปปฏิบัติงานที่ มจร. ราชบุรี หรือต้องเลือกคนที่ใกล้เกษียณหรือเกษียณแล้วไปอยู่ หรือเป็นอาจารย์รุ่นหนุ่มสาวที่ต้องการความท้าทาย ต้องมีบ้านพักในบริเวณสำหรับครอบครัวอาจารย์ และมีแรงจูงใจ (Incentive) พอสมควร ส่วนวิธีการประเมินผลงานของอาจารย์ที่ มจร. ราชบุรีก็ต้องมีความแตกต่าง ต้องพิจารณาผลงานจากการสอน การติว การใช้ชีวิต และความเสียสละด้วย เพราะไม่มีโอกาสทำวิจัยหรือตีพิมพ์ได้มากเหมือนที่ มจร. บางมดและบางขุนเทียน
- 39 มจร. บางมดและบางขุนเทียนก็สามารถทำ Residential college ได้ หลักสูตรไม่เป็นปัญหา เพียงแต่ต้องหาวิธีการกระบวนการเรียนการสอน มีบุคลากรที่ทุ่มเท การใช้ชีวิตในมหาวิทยาลัยในช่วงที่มากเพียงพอจะช่วยให้สร้างนักศึกษาให้ดียิ่งขึ้นได้ อาจารย์นักศึกษาและพนักงานต้องใช้ชีวิตร่วมกันในมหาวิทยาลัย การติดต่อระหว่างอาจารย์และนักศึกษา นักศึกษากับนักศึกษาจะเกิดขึ้นเอง เพื่อหล่อหลอมการช่วยเหลือกันให้เกิดคุณภาพ แต่อาจารย์จะเหนื่อย
- 40 การอยู่หอพักทำให้ได้เรียนรู้มากมาย มีระบบดูแลนักศึกษา แต่มีปัญหาที่อาจารย์คิดแต่การสอนวิจัย นอกจากนี้ปัญหาในความแตกต่างของพฤติกรรมนักศึกษาไทย นักศึกษาไทยดูแลยาก มีการเล่นการพนัน ทะเลาะวิวาท ดื่มเหล้า ดิตยาเสพติด ไม่ต้องการให้คนยุ่ง เชื้อรุ่นพี่ ไม่ต้องการติดต่ออาจารย์ ไม่ต้องการติว จึงไม่ยากที่จะทำเหมือนระบบในอังกฤษ แต่ไม่ว่าจะทำไม่ได้ ต้องสัมภาษณ์พิเศษจึงจะเข้ามาได้ นักศึกษาต้องมี Commitment ต้องพร้อมใช้ชีวิตได้รับการอบรมตามที่กำหนด และไม่ทำจำนวนมาก
- 41 วิชาที่สอนใน มจร. ราชบุรีควรทำเป็นสหสาขาวิชาแบบ Liberal arts เพื่อเสริมร่วมกับวิชาทางวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และวิศวกรรมศาสตร์ เป็นการปูพื้นฐานทางวิทยาศาสตร์ และต้องเน้นภาษาอังกฤษ ต้องทำเป็น English campus อาจารย์ต้องอุทิศตนในการสอนและพูดภาษาอังกฤษ ออกข้อสอบและใช้ภาษาอังกฤษให้มากที่สุด หรืออาจจะจัดให้มีหลักสูตร Bilingual ก่อน แล้วค่อยขยับไปหลักสูตรนานาชาติเพื่อให้นักศึกษาเป็นคนยุคใหม่ที่มีคุณภาพ มีความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ (Humanity) ไม่ถูกครอบงำจากความเป็นวิเศษมากเกินไป และมหาวิทยาลัยควรคิดกระบวนการการขอรับบริจาคหรือวิธีการประชาสัมพันธ์ในการขอทุนจากหน่วยงานองค์กรภายนอกและผู้สนใจ โดยทำให้เห็นชัดเจนว่าผลจากการเรียนการสอนแบบ Liberal arts ของ มจร. ราชบุรีจะสร้างนักศึกษาที่ดี เป็นอนาคตของประเทศและเป็นชื่อเสียงของ มจร.
- 42 ในการจัดการศึกษาของ มจร. ราชบุรี สภามหาวิทยาลัยในการประชุม Retreat มีมติให้ มจร. ราชบุรีรับนักศึกษาในปี 2555 แต่ได้ขอขยับไปรับนักศึกษาในปี 2556 แทน ประกอบด้วยนักศึกษาจากคณะวิศวกรรมศาสตร์ 200 คน และหลักสูตร ทล.บ. ของคณะครุศาสตร์อุตสาหกรรมและเทคโนโลยีที่มาแทนคณะเทคโนโลยีสารสนเทศอีกประมาณ 50 คน จากการคัดเลือกนักเรียนพื้นที่โดยตรง และให้อาจารย์ที่สนใจไปช่วยสอนที่ มจร. ราชบุรี ส่วนอาจารย์ที่ไม่สนใจหรือไม่เห็นด้วยก็ต้องให้ข้อมูลและทำความเข้าใจต่อไป ขณะนี้ มีอาจารย์รุ่นใหม่ที่สนใจไปสอนที่ มจร. ราชบุรีบ้างแล้ว เช่น การทำโปรเจกต์เครื่องบินสำรวจพื้นที่ราชบุรี การศึกษาเรื่องภูมิอากาศของ ESS โครงการวิจัยเรื่องผึ้งปีละ 3-4 ครั้งๆ 3-4 อาทิตย์ การทำหลักสูตรนานาชาติ และมีแผนที่จะเชิญเสด็จสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ไปเปิด มจร. ราชบุรี

- 43 มหาวิทยาลัยได้กำหนดรับนักศึกษาเดือนสิงหาคม 2556 จำนวนประมาณ 250-280 คน และในปีถัดไปมีนักศึกษาปีที่ 1 และ 2 รวมเป็น 500 คน จะเข้ารูปแบบ Residential college หอพักต้องสร้างเสร็จให้ทันภายในเดือนกรกฎาคม 2555 จะจัดกลุ่มการเรียนการสอนอื่นๆ เพิ่มเติม เช่น การทำ General Education กับการเรียนการสอนนอกห้องเรียน การสร้างบรรยากาศรอบๆ มหาวิทยาลัย และการสร้างบัณฑิตเพื่อรองรับความต้องการกำลังคนของภาคธุรกิจที่เชื่อมต่อกับท่าเรือน้ำลึกทวาย ประเทศพม่า โดยจะให้นักศึกษาคณะวิศวกรรมศาสตร์ปี 1-2 (ภาควิชาวิศวกรรมเครื่องกลหลักสูตรพลังงาน 80 คน ภาควิชาวิศวกรรมอุตสาหการ 40 คน) เรียนวิชาทั่วไปเทอมละ 4 วิชา และปี 3-4 จะกลับมาเรียนที่บางมด ส่วนหลักสูตร ทล.บ จะกำหนดให้เรียนที่มหาวิทยาลัย 1 ปีและอีก 1 ปีไปเรียนที่โรงงาน ซึ่งที่ประชุมอยากจะให้นักศึกษาหลักสูตร Liberal arts ที่เรียนที่ มจร. ราชบุรีตลอดทั้ง 4 ปี แต่การให้นักศึกษาคณะวิศวกรรมศาสตร์ไปเรียน มจร. ราชบุรีตลอด 4 ปี จะทำให้โอกาสที่ได้เด็กดีลำบากมาก จะสามารถเสนอโปรแกรมพิเศษนี้เฉพาะกับนักเรียนที่เลือกเรียน มจร. แล้วเท่านั้น จึงไม่อยากให้มีปัญหากับคุณภาพนักเรียนที่รับตรง แต่ถ้าจะเปลี่ยนการรับนักศึกษาในปี 2556 ออกไปก็ยังไม่เปลี่ยนได้แต่ต้องทำก่อนเดือนตุลาคม 2555 เพราะต้องรับตรงและมีสัญญากับนักเรียนที่ชัดเจน
- 44 มจร. ราชบุรีต้องมีเงินลงทุน ความไม่พร้อมแต่เริ่มไปก่อนจะลำบากเหมือนที่ มจร. บางมดและบางขุนเทียนที่ลำบากในตอนแรก ควรมีความพร้อมแค่ไหนถึงเริ่มรับนักศึกษาได้ เพราะต้องใช้เงิน ใช้ความคิด ใช้เวลา ก็ต้องใช้กลไกเท่าที่มี ถ้าไม่มีงบประมาณในอนาคตจะเป็นปัญหา มหาวิทยาลัยอาจเดือดร้อน แต่ถ้าไม่ขยับเลยก็ไม่ได้ เพราะรัฐบาลให้งบประมาณก่อสร้างอาคารมาแล้ว มหาวิทยาลัยคงต้องทำไปแล้วหาทรัพยากรมาเพิ่มเติม
- 45 พื้นที่ มจร. ราชบุรีแบ่งเป็นที่ดิน 3 ผืนหากสามารถรวมเป็น 2 ผืนได้โดยไม่ให้ถนนตัดผ่านกลางแต่ให้ตัดถนนอ้อมเล็กน้อย จะช่วยให้พื้นที่ดีขึ้น น่าจะเป็นไปได้ถ้าไปขอหารือกับกรมทางหลวงแผ่นดิน ถ้าทำได้มหาวิทยาลัยก็พร้อมที่จะออกค่าใช้จ่ายบ้าง หรือจะใช้วิธีการซื้อที่ดินแทนเพื่อให้ได้พื้นที่กลับมาเป็นผืนเดียวกันทั้งหมดโดยมีค่าใช้จ่ายที่ใกล้เคียงกัน ซึ่งต้องสรุปโดยเร็ว
- 46 ท่านนายกสภามหาวิทยาลัยได้สรุปการประชุม Retreat ครั้งนี้ว่าในช่วงเช้า ศาสตราจารย์ชานเกร์ฤทธิ์บุญเกียรติ ได้ถ่ายทอดประสบการณ์เรื่อง Social enterprise ที่น่าสนใจและมีประโยชน์ เป็นเรื่องที่ดีและต้องตระหนัก จึงขอฝากให้อาจารย์ มจร. ช่วยเป็นกำลังสำคัญในการนำประเด็นที่ทำหลายหลายประเด็นไปปฏิบัติ หรือนำไปต่อยอดในระบบของมหาวิทยาลัย ซึ่ง อ.เกร์ฤทธิ์พร้อมช่วยสนับสนุนชี้แนะให้คำปรึกษาในเรื่อง Residential campus แก่ มจร.
- 47 สำหรับ มจร. ราชบุรี ต้องดำเนินการตามเป้าหมายและแผนที่วางไว้ มีความเป็นห่วงว่าถ้าเดินหน้าไปแล้วไม่ได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากภาครัฐในอนาคตอาจลำบาก ต้องวางแผนยุทธศาสตร์ที่จะทำให้ได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐอย่างต่อเนื่องเพื่อขยายขยาย มจร. ราชบุรีต่อไป อยากให้เป็น Residential college และเป็นพื้นที่สีเขียว มีภูมิทัศน์ที่ดี ร่มรื่น มีความก้าวหน้าทันสมัย ขอฝากทีมงานราชบุรีด้วย

ท่านนายกสภามหาวิทยาลัยขอบคุณองค์ปาฐก ขอบคุณกรรมการสภามหาวิทยาลัย และขอบคุณทุกท่านที่ร่วมประชุมในวันนี้ และขอปิดการประชุม